

Barbara Kryk

Zapotrzebowanie na wiedzę ekologiczną pracowników urzędów gmin w kontekście edukacji dla zrównoważonego rozwoju

Ekonomiczne Problemy Usług nr 71, 151-163

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BARBARA KRYK

Uniwersytet Szczeciński

**ZAPOTRZEBOWANIE NA WIEDZĘ EKOLOGICZNĄ
PRACOWNIKÓW URZĘDÓW GMIN W KONTEKŚCIE EDUKACJI
DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU**

Wprowadzenie

Zrównoważony rozwój jest konstytucyjną zasadą ustroju państwa polskiego, a także zasadą ustrojową Wspólnoty Europejskiej. Jest wskazywany jako nowy paradygmat rozwoju w wielu polskich, unijnych i międzynarodowych dokumentach naukowych, politycznych i prawnych. Pomimo przyjęcia na forum społeczności międzynarodowej jako obowiązującej koncepcji zrównoważonego rozwoju wciąż nie jest ona odpowiednio szeroko upowszechniona wśród obywateli Polski i wyniki jej wdrażania nie są zadowalające. Istotnym warunkiem realizacji koncepcji jest budowanie świadomości zrównoważonego rozwoju jako integralnego składnika świadomości ekologicznej i społecznej. Aby koncepcja zrównoważonego rozwoju zakorzeniła się w świadomości społecznej, należy m.in. podejmować działania edukacyjne w tym zakresie. Powinny one dotyczyć również urzędników władz państwowych i samorządowych, którzy mają możliwość podejmowania decyzji warunkujących realizację koncepcji zrównoważonego rozwoju. To od ich świadomości i wiedzy zależy, czy i jak zasada ta będzie realizowana. Konieczne jest zatem kształtowanie właściwych postaw urzędników władz publicznych, m.in. przez

kompleksową edukację na rzecz zrównoważonego rozwoju, która oddziałuje na poziom świadomości ekologicznej. Edukacja ta, zgodnie z założeniami gospodarki opartej na wiedzy i strategią lizbońską, powinna być ustawiczna i trwać przez całe życie. Odpowiednie edukowanie urzędników wymaga m.in. zbadania ich zapotrzebowania na pogłębianie wiedzy o zrównoważonym rozwoju, w tym wiedzy ekologicznej.

Celem niniejszego opracowania jest próba odpowiedzi na pytanie, czy wśród urzędników samorządowych na poziomie gmin istnieje zapotrzebowanie na edukację dla zrównoważonego rozwoju, w tym ekologiczną. Odpowiedzi na to pytanie udzielono, analizując wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród pracowników urzędów gmin w wybranych gminach¹. Rozesłano 800 ankiet do urzędników zajmujących się (w sposób bezpośredni lub pośredni) sprawami związanymi z problematyką ochrony środowiska przyrodniczego i zrównoważonego rozwoju w 103 urzędach gmin województwa zachodniopomorskiego. Ankiet zwrotnych otrzymano 178 z 33 gmin.

Edukacja dla zrównoważonego rozwoju na poziomie gminy

Edukacja dla zrównoważonego rozwoju (EZR) kształtuje i wzmacnia zdolność oceny rzeczywistości i podejmowania decyzji na rzecz zrównoważonego rozwoju poszczególnych osób, grup, społeczności, organizacji oraz państw. Dokonywanie wyborów oznacza poruszanie się w sferze wartości. Umacnianie tej sfery (będące celem EZR) powinno doprowadzić do ukształtowania postawy odpowiedzialności (współodpowiedzialności) za świat. W świetle tego EZR będzie takim oddziaływaniem na świadomość ludzi (a w konsekwencji na postawy i style życia), by ze społeczeństwa przemysłowego i konsumpcyjnego przekształcali się w społeczeństwo zrównoważone, w sposób harmonijny funkcjonujące na wszystkich płaszczyznach (ekonomicznej, społecznej, środowiskowej, kulturalnej)². Pojęcie EZR wciąż się rozwija i poszerza ramy edukacji ekologicznej (środowiskowej), „która musi się odnosić do coraz szerszego zakresu dziedzin związanych ze zrównoważonym rozwojem, wskazywać na różne składniki rozwoju i wyznaczać kierunki form

¹ Wspomniane badanie nt. *Preferencje w zdobywaniu wiedzy ekologicznej* przeprowadzono pod kierunkiem B. Kryk od października 2009 roku do stycznia 2010 roku.

² J. Leśniewska, *Edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju*, <http://www.refa.franciszkanie.pl/indem.php?id=czytelnia/inspiracje/publ/jl_educacja> [data dostępu: 27.08.2009].

kształcenia. Z tych względów edukacja środowiskowa powinna zostać przekształcona i uzupełniona o inne dziedziny nauczania w sposób zapewniający zintegrowane podejście do EZR³.

Zagadnienie edukacji dla zrównoważonego rozwoju jest tak ważne, że znalazło odzwierciedlenie w wielu różnorodnych konwencjach, protokołach i porozumieniach międzynarodowych, m.in. w: Deklaracji z Rio de Janeiro w sprawie środowiska i rozwoju, Agendzie 21, Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, Konwencji o różnorodności biologicznej, Konwencji z Aarhus o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, Milenijnych celach rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych, Quality Education UNESCO, Deklaracji z Ahmedabadu z roku 2007: Wezwanie do działań. Nauka na życie: życie poprzez naukę, Strategii edukacji dla zrównoważonego rozwoju ONZ. We wszystkich tych dokumentach znajdują się zapisy, iż edukacja dla zrównoważonego rozwoju powinna się odbywać na poziomie globalnym, narodowym, regionalnym, **lokalnym** i jednostkowym, z uwzględnieniem zróżnicowanych warunków, poszukując równowagi pomiędzy interesami globalnymi i lokalnymi. Polska sygnowała bądź ratyfikowała znaczną liczbę tych dokumentów i – co ważniejsze – ich zapisy stara się realizować w praktyce na wszystkich poziomach gospodarowania, w tym na poziomie lokalnym.

Władze lokalne (samorządowe) definiowane są jako „zbiór instytucji państwowych i społecznych oraz ogół ludzi mających możliwość podejmowania decyzji w zakresie zaspokajania codziennych potrzeb życiowych wspólnoty i kształtowania polityki gospodarczej i społecznej w ramach układu lokalnego⁴. W praktyce władza lokalna utożsamiana jest z organami stanowiącymi samorządu lokalnego, które są głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację polityki lokalnej. Polityka lokalna i sposób zarządzania są jednymi z determinant lokalnego zrównoważonego rozwoju⁵. Gminne władze

³ *Strategia Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju*, Europejska Komisja Gospodarcza ONZ, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2008.

⁴ L. Wojtasiewicz, *Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju lokalnego*, (w:) *Rozwój lokalny i lokalna gospodarka przestrzenna*, red. J. Parysek, Poznań 1996, s. 100.

⁵ A. Sobol, *Rola władz lokalnych w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego w ujęciu koncepcji zrównoważonego rozwoju. Analiza wybranych uwarunkowań i doświadczeń w Polsce*, (w:) *Uwarunkowania i mechanizmy zrównoważonego rozwoju*, Białystok 2007, s. 381.

samorządowe, czyli urzędnicy znający problemy lokalne, wskazywane są jako jeden z głównych podmiotów zobligowanych do realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju we wszystkich jej wymiarach, w tym w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i związanej z tym edukacji. Z tego względu w dalszej części opracowania przedstawiono wyniki badania zapotrzebowania urzędników gmin na wiedzę ekologiczną w kontekście edukacji dla zrównoważonego rozwoju.

Potrzeba wiedzy i edukacji ekologicznej w opinii pracowników urzędów gmin województwa zachodniopomorskiego

Przeprowadzone badania ankietowe nt. „Preferencje w zdobywaniu wiedzy ekologicznej” stanowią uzupełnienie wcześniej prowadzonych badań nad poziomem edukacji dla zrównoważonego rozwoju na poziomie gminy⁶. Poprzednie badania wykazały, że władze gmin mają pewien zasób wiedzy w zakresie zrównoważonego rozwoju, w tym ochrony środowiska przyrodniczego, ale dalsza nauka jest niezbędna. Z tego względu konieczne było zbadanie zapotrzebowania urzędników gmin na kształcenie w tym zakresie. Opracowano ankietę zawierającą 29 pytań (plus metryczka) dotyczących wiedzy ekologicznej urzędników i potrzeby jej poszerzenia. Ze względu na ograniczoność niniejszego opracowania zostaną przedstawione wyniki analizy odpowiedzi na wybrane pytania, tak by można było zrealizować cel postawiony we wstępie opracowania.

Wśród przebadanych 178 pracowników wybranych urzędów gmin 68% stanowiły kobiety, a pozostałe 32% mężczyźni. Przeciętny wiek badanych wynosił 40 lat, przy czym najlicniejszą grupę (ponad 53% ogółu) stanowili pracownicy w wieku 50–60 lat, a najmniej liczną (około 21%) w wieku 30–50 lat, pozostałe 26% badanych urzędników nie przekroczyło 30 lat. Ponad 65% badanych miało wykształcenie wyższe, pozostała część wykształcenie średnie.

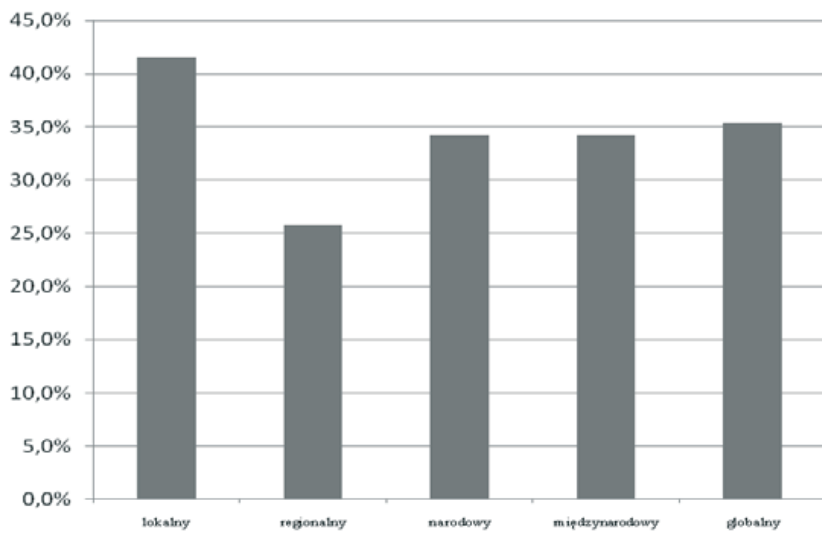
W pierwszej kolejności zapytano urzędników, czy są zainteresowani pogłębianiem wiedzy z zakresu ochrony środowiska. Pozytywnie odpowiedziało 68% ogółu badanych, pozostałe 32% nie wykazywało zainteresowania

⁶ Zob. B. Kryk, *Edukacja w kontekście zrównoważonego rozwoju na poziomie gminy – rzeczywistość i potrzeby*, (w:) *Edukacja dla zrównoważonego rozwoju*, t. IV, *Edukacja dla ładu środowiskowego*, red. B. Bartniczak, S. Zaremba-Warnke, Białystok–Wrocław 2010.

tym zagadnieniem. Stosunkowo duży odsetek osób chcących pogłębiać wiedzę ekologiczną wynika m.in. z niedostatecznej znajomości uregulowań prawnych dotyczących ochrony środowiska przyrodniczego. Wśród badanych urzędników aż 78% wskazało, iż słabo znają obowiązujące przepisy, czego przyczyną może być ich częsta zmiana, a tylko 22% badanych określiło swoją znajomość przepisów jako dobrą. Ponadto zapytano urzędników, czy czytają publikacje związane z ochroną środowiska przyrodniczego. W tym przypadku niecałe 41% badanych odpowiedziało, że czyta takie publikacje od czasu do czasu, prawie 57% nie czyta takich publikacji, a tylko około 2% badanych czyta takie publikacje regularnie. W związku z tym poproszono urzędników, by wymienili, jakie publikacje czytają. Wśród osób czytających publikacje ekologiczne łącznie około 88% wymieniło czasopisma *stricte* fachowe. W kolejności największej liczby wskazań podano następujące tytuły: „Ekoprofit”, „Przyroda Polska”, „Recykling”, „Aura”, „Wodociągi i Kanalizacja”, „Czysta Energia”, „Przegląd Komunalny”. Pozostałe 12% badanych czytało publikacje o tematyce proekologicznej, ale w czasopiśmiech niefachowych, typu gazety codzienne, czasopisma periodyczne, publikacje internetowe. Na podstawie tych odpowiedzi można powiedzieć, że kształcenie urzędników w zakresie zrównoważonego rozwoju, w tym w tematyce ekologicznej, jest konieczne i uzasadnione.

Znając zapotrzebowanie urzędników na kształcenie w badanym zakresie, zapytano, czy wzięliby udział w kursach i szkoleniach na temat problematyki środowiskowej. Pozytywnej odpowiedzi na to pytanie udzieliło 57% badanych, 2% odpowiedziało negatywnie, zaś pozostałe 41% odpowiedziało, że tylko wówczas, jeżeli byłoby to bezpłatne. Można więc powiedzieć, że urzędnicy są otwarci na edukację ekologiczną. Poza tym są świadomi użyteczności wiedzy ekologicznej, bo 65% badanych wskazało, iż kursy i szkolenia z tego zakresu byłyby pożyteczne zarówno w pracy, jak i w życiu prywatnym. Tymczasem wśród badanych urzędników tylko 18% wcześniej brało udział w kursach/szkoleniach z tego zakresu, pozostałe 82% nie miało takiej możliwości. W pewnym sensie świadczy to również o tym, że w miejscu pracy kadra kierownicza nie dostrzegала potrzeby kształcenia (prowadzenia szkoleń) w tym zakresie, co jeszcze bardziej podkreśla konieczność upowszechniania wiedzy z zakresu zrównoważonego rozwoju, w tym ekologicznej, na wszystkich szczeblach władzy i administracji państwowej i samorządowej.

Następnie poproszono urzędników o określenie (w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznaczało najważniejsze, a 5 najmniej ważne), jaki rodzaj problematyki ekologicznej ze względu na zasięg terytorialny najbardziej by ich interesował (zob. rys. 1). Na pierwszym miejscu pod względem ważności około 42% badanych wskazało zagadnienia lokalne, na drugim miejscu globalne – 35,4% wskazań, na trzecim równorzędnie o zasięgu krajowym i międzynarodowym – po 34,3% wskazań, na czwartym o zasięgu regionalnym – 25,8% wskazań. Generalnie więc można stwierdzić, że pracownicy urzędów gmin wprowadzają w życie hasło „myśl globalnie, działaj lokalnie”, bo większość z nich odczuwa w pierwszej kolejności potrzebę dokształcania na poziomie odpowiadającym zasięgowi ich aktywności zawodowej i w miejscu zamieszkania.

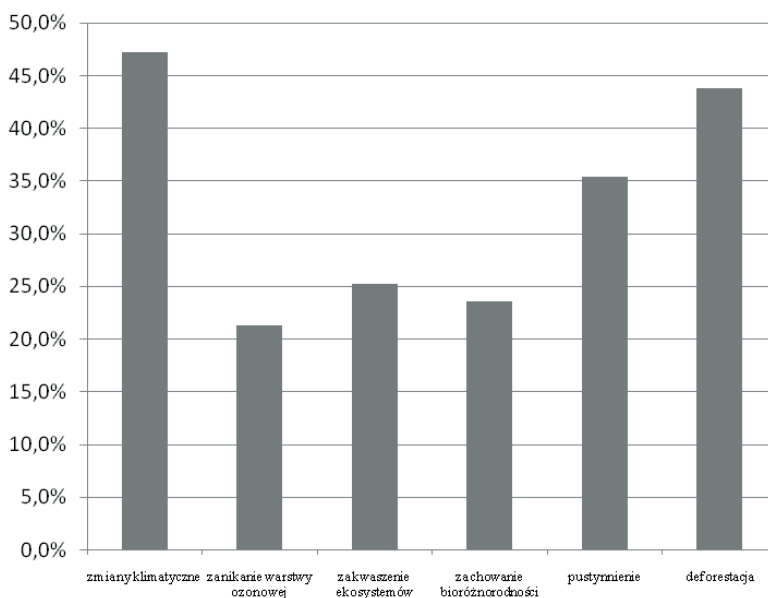

Rys. 1. Preferencje urzędników dotyczące problematyki ekologicznej ze względu na zasięg terytorialny

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Przy ustalaniu zapotrzebowania na edukację ekologiczną urzędników ważne jest również poznanie ich preferencji co do problemów środowiskowych, które, ich zdaniem, powinny być zawarte w ewentualnych programach kursów/szkoleń. Z tego względu poproszono o uszeregowanie w skali od 1 do 6 (gdzie 1 – najważniejsze, 6 – najmniej ważne) zagadnień wymienionych

w pytaniu⁷. Najwięcej badanych, bo aż 47%, wskazało na zagrożenie zmian klimatycznych, niewiele mniej – około 44% – wskazało na deforestację, 35% na pustoszczenie, 25% na zakwaszanie, około 24% na zachowanie bioróżnorodności biologicznej, a 21% na zanikanie warstwy ozonowej (zob. rys. 2). Odpowiedzi urzędników w dużym stopniu odzwierciedlają zagrożenia najczęściej poruszane w mediach, przez to są zbliżone do wyników badań nad świadomością ekologiczną Polaków prowadzonych przez Instytut Ekorozwoju w Warszawie⁸.

Rys. 2. Preferencje dotyczące tematyki kursów/szkoleń

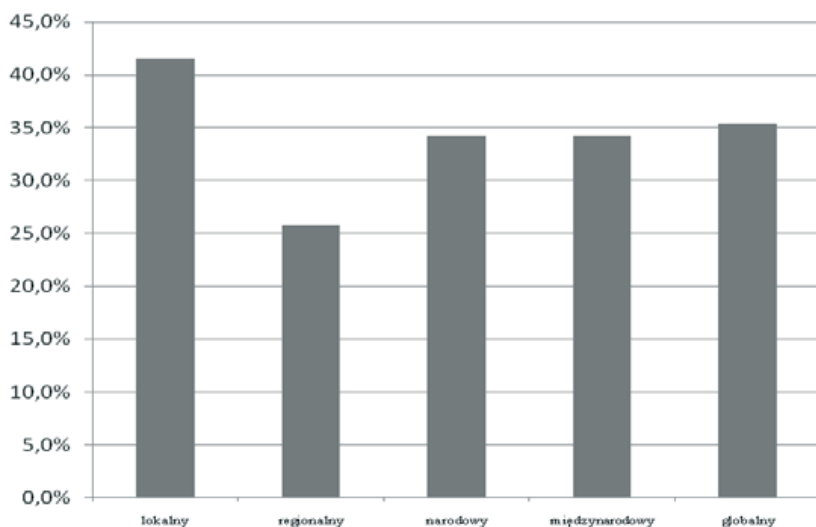
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

W kolejnym pytaniu poproszono urzędników o uszeregowanie w skali od 1 do 6 (gdzie 1 – najważniejsze, 6 – najmniej ważne) problemów środowiskowych charakterystycznych dla danej gminy, które powinny być poruszane

⁷ W tym pytaniu odpowiedzi nie sumuje się do 100.

⁸ Zob. A. Bołtromiuk, T. Burger, *Polacy w zwierciadle ekologicznym – raport*, Instytut na rzecz Ekorozwoju, Warszawa 2008, tychże *Świadomość ekologiczna Polaków – raport*, Instytut na rzecz Ekorozwoju, Warszawa 2009.

w ramach kursu. Najwięcej badanych – po 32,6% – wskazało na problem składowania odpadów komunalnych i ochrony i oczyszczania wód. Niewiele mniej – 31,2% badanych – wskazało na ochronę przed hałasem i wibracjami, 29,2% na ochronę powietrza atmosferycznego, 24,2% na oszczędność energii, a niecałe 2% badanych na inne problemy, wśród których wymieniono składowanie odpadów przemysłowych, degradację lasów i rekultywację gleb (zob. rys. 3). Generalnie preferencje tematyczne urzędników odpowiadały problemom ekologicznym, z którymi borykała się dana gmina. Jednocześnie odpowiedzi urzędników wskazują na ich świadomość ekologiczną oraz rodzaj potrzebnej wiedzy.

Rys. 3. Preferencje w zakresie problemów środowiskowych na poziomie gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

W celu lepszego sprecyzowania potrzeb szkoleniowych poproszono badanych o określenie, które problemy środowiskowe są najbardziej interesujące z ich punktu widzenia. Badani mieli do wyboru dziewięć odpowiedzi⁹. Najwięcej osób, bo aż 82 (tj. 46% badanych), wskazało degradację środowiska przyrodniczego. Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań

⁹ W tym pytaniu odpowiedzi nie sumuje się do 100.

(42% badanych) było zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń, na trzecim (40,4%) – metody ograniczające degradację środowiska, na czwartym (32,6%) – gospodarka odpadami, na piątym (30,3%) – racjonalna gospodarka surowcami naturalnymi, na szóstym (21,3%) – czyste technologie, na siódmym (16,9%) – polskie uregulowania dotyczące ochrony środowiska przyrodniczego, na ósmym (14,6%) – wpływ antropopresji na środowisko, a na dziewiątym (11,2%) – międzynarodowe/unijne uregulowania prawne dotyczące ochrony środowiska przyrodniczego. Można zauważyć, że urzędnicy na pierwszych miejscach wymieniały sprawy praktyczne, w których odczuwają brak wiedzy, a na ostatnich dotyczące przepisów prawnych. To ostatnie może się wydawać dziwne na tle wcześniejszych odpowiedzi o słabej znajomości przepisów, ale można to wyjaśnić w następujący sposób – i tak wypowiedzieli się urzędnicy: z przepisami można zapoznać się samodzielnie, niezbędne są tylko informacje o nich i ich nowelizacji, nie trzeba w tym celu uczyć się na kurs.

Znając preferencje tematyczne badanych, zapytano ich, jaki wymiar godzinowy byłby wystarczający do przeprowadzenia kursu/szkolenia. Do wyboru były trzy odpowiedzi: 8 godzin, 16 lub 24 godziny. Najwięcej (41% badanych) było zwolenników kursów/szkoleń ośmiogodzinnych, a najmniej (około 21%) dwudziestoczworgodzinnych, pozostałe 38,0% badanych opowiadało się za wymiarem szesnastogodzinnym. Te odpowiedzi nie są zaskakujące. Większość pracowników ma niewiele czasu wolnego do dyspozycji i w związku z tym niechętnie poświęcają go na kursy/szkolenia, które bardzo często odbywają się poza godzinami pracy i nie zwalniają z obowiązków służbowych. Następnie zapytano, jakie dni byłyby najodpowiedniejsze do przeprowadzenia dwudniowego kursu/szkolenia. W tym przypadku najczęściej (około 61% ogółu) było zwolenników kombinacji piątek-sobota, albowiem nie zaburzałoby to rytmu pracy, nie wywoływało zaległości czy trudności w pracy, a jednocześnie niedziela pozostałaby do dyspozycji pracownika. Około 29% badanych opowiadało się za kombinacją sobota–niedziela, a około 10% badanych preferowało inne dni w bardzo różnych zestawieniach.

W celu lepszego dostosowania formy ewentualnych kursów/szkoleń do potrzeb pracowników zadano pytanie, jaki sposób poznania teorii i przekazywania wiedzy preferują. Badani mieli do wyboru pięć wariantów odpowiedzi: wykłady multimedialne, analiza literatury, filmy, ćwiczenia terenowe i internet. 56% ankietowanych wybrało pojedynczą odpowiedź, wśród

których najczęściej wskazywano na ćwiczenia terenowe (w 44% przypadków), a najrzadziej (0,6%) na analizę literatury. Natomiast 44,% badanych udzieliło odpowiedzi wielokrotnych, bo była taka możliwość. Po 12% badanych wskazało kombinacje: wykłady multimedialne + ćwiczenia terenowe oraz filmy + ćwiczenia terenowe, 11% – wykłady + filmy, 6% – wykłady + filmy + ćwiczenia terenowe, a pozostałe 4% badanych wybrało inne zestawienia. Wskazywanie różnych kombinacji form prowadzenia kursów/szkoleń jest jak najbardziej zrozumiałe, każdy człowiek bowiem ma określone zdolności percepcyjne, a urozmaicone formy przekazywania wiedzy pozwalają na jej lepsze przyswojenie.

Badanym zadano również pytanie, jak, według nich, powinno się wykorzystać zdobytą wiedzę i doświadczenie w dziedzinie ochrony środowiska przyrodniczego (chodziło o inne dziedziny i formy niż praca). Na to pytanie 40,4% badanych odpowiedziało, że na dalsze upowszechnianie wiedzy w postaci seminariów/warsztatów, 32,6% na publikację artykułów, 4,5% na listy do prasy z opisem przypadków z życia gospodarczego, 8,4% na przekazywanie wiedzy i informacji za pomocą innych mediów typu telewizja, radio, internet, a pozostałe 14,1% wskazywało na różne kombinacje tych form. Na podstawie tych odpowiedzi można powiedzieć, że badani są świadomi konieczności upowszechniania wiedzy z danego zakresu za pomocą różnych narzędzi, które pozwalają dotrzeć do szerokiego grona odbiorców.

W związku z dużą rolą mediów w upowszechnianiu wiedzy ekologicznej, co podkreślali badani, zapytano, czy, według nich, media poświęcają problemom środowiskowym wystarczająco dużo uwagi. Pozytywnie na to pytanie odpowiedziało tylko 18,5% badanych, pozostałe 81,5% odpowiedziało negatywnie, co potwierdza, dlaczego urzędnicy wskazywali na konieczność zintensyfikowania edukacji ekologicznej za pomocą różnych mediów.

W związku z przekonaniem badanych urzędników o konieczności upowszechniania wiedzy ekologicznej zapytano, czy inne osoby z ich otoczenia byłyby zainteresowane udziałem w kursach lub szkoleniach z tej tematyki. Pozytywnie na to pytanie odpowiedziało 55,6% badanych, pozostali udzielili negatywnej odpowiedzi. Te proporcje pokazują, jak wiele pracy jest jeszcze do zrobienia w zakresie propagowania wiedzy ekologicznej w kontekście edukacji dla zrównoważonego rozwoju.

Zakończenie

Realizacja koncepcji zrównoważonego rozwoju na wszystkich poziomach gospodarki i administracji państwowej i samorządowej, w tym na poziomie gminy, jest zdeterminowana między innymi działaniami urzędników. Te z kolei są związane z ich wiedzą o zrównoważonym rozwoju, w tym również w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego. Poziom wiedzy ekologicznej urzędników samorządowych nie jest zadowalający. Z tego względu przeprowadzono badania ankietowe wśród urzędników samorządowych na poziomie gmin województwa zachodniopomorskiego, które pozwoliły stwierdzić, że zgłaszają oni zapotrzebowanie na edukację dla zrównoważonego rozwoju, w tym ekologiczną. Ponadto badania wykazały, że:

- większość badanych urzędników słabo zna obowiązujące przepisy związane z ochroną środowiska przyrodniczego i nie czyta fachowej prasy o takiej tematyce;
- łącznie 98% badanych wykazało chęć uczestniczenia w kursach i szkoleniach na temat problematyki środowiskowej, a dotychczas mniej niż 1/5 miało możliwość skorzystania z takich form edukacji;
- łącznie ponad 53% badanych było zainteresowanych zagadnieniami ekologicznymi na poziomie lokalnym i regionalnym;
- preferencje urzędników co do problemów środowiskowych, które powinny być zawarte w ewentualnych programach kursów/szkoleń, są zbieżne z zainteresowaniami ogółu Polaków;
- według urzędników ranking zagadnień środowiskowych na poziomie gminy, które powinny być poruszane w ramach kursu, odpowiadał problemom i zadaniom jednostki samorządu terytorialnego w tym zakresie;
- zagadnienia najbardziej interesujące urzędników dotyczyły spraw praktycznych, a najmniej – przepisów prawnych;
- według urzędników, najbardziej odpowiednie pod względem długości trwania byłyby kursy/szkolenia szesnastogodzinne organizowane w piątek–sobotę;
- preferowaną formą kursów była kombinacja obejmująca wykłady multimedialne, ćwiczenia terenowe i filmy;
- według urzędników zdobytą wiedzę na temat zrównoważonego rozwoju, w tym ekologiczną, powinno się wykorzystać do dalszego jej

- propagowania za pomocą różnych mediów, tak by powiększyć „krąg osób wtajemniczonych”;
- zdaniem urzędników media powinny w większym stopniu zajmować się propagowaniem zagadnień ekologicznych w kontekście zrównoważonego rozwoju;
 - wśród społeczeństwa istnieje zapotrzebowanie na wiedzę ekologiczną, która jest traktowana jako jeden z czynników pozwalających dbać o jakość życia.

Powyższe wnioski z badań można potraktować, z jednej strony, jako potwierdzenie konieczności edukowania tak urzędników, jak i całego społeczeństwa w kontekście zrównoważonego rozwoju (w tym w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego), z drugiej – jako praktyczne wskazówki co do tego, jak, kiedy i z jakiej tematyki organizować kursy/szkolenia, by odpowiadały zapotrzebowaniu urzędników. Jest to ważne m.in. dlatego, że od wiedzy i świadomości ekologicznej urzędników zależy, jak będą rozwiązywane problemy z tego zakresu oraz czy i jak będzie realizowana ewentualna lokalna strategia zrównoważonego rozwoju.

Literatura

- Bołtromiuk A., Burger T., *Polacy w zwierciadle ekologicznym – raport*, Instytut na rzecz Ekorozwoju, Warszawa 2008.
- Bołtromiuk A., Burger T., *Świadomość ekologiczna Polaków – raport*, Instytut na rzecz Ekorozwoju, Warszawa 2009.
- Kryk B., *Edukacja w kontekście zrównoważonego rozwoju na poziomie gminy – rzeczywistość i potrzeby*, (w:) *Edukacja dla zrównoważonego rozwoju*, t. IV, *Edukacja dla ładu środowiskowego*, red. B. Bartniczak, S. Zaremba-Warnke, Białystok–Wrocław 2010.
- Leśniewska J., *Edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju*, <http://www.refa.franciszkanie.pl/indem.php?id=czytelnia/inspiracje/publ/jl_educacja>.
- Sobol A., *Rola władz lokalnych w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego w ujęciu koncepcji zrównoważonego rozwoju. Analiza wybranych uwarunkowań i doświadczeń w Polsce*, (w:) *Uwarunkowania i mechanizmy zrównoważonego rozwoju*, Białystok 2007.
- Strategia Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju*, Europejska Komisja Gospodarcza ONZ, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2008.

Wojtasiewicz L., *Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju lokalnego*, (w:) *Rozwój lokalny i lokalna gospodarka przestrzenna*, red. J. Parysek, Poznań 1996.

**THE NEED FOR ECOLOGICAL KNOWLEDGE
FOR LOCAL GOVERNMENT EMPLOYEES IN THE CONTEXT
OF EDUCATION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

Summary

In European Union, including Poland, the conception sustainable development is in force. It's realization depends on many different factors, including the level of ecological knowledge. This level depends on the quality of ecological education. Ecological education must concern all citizens, including representatives of government and public administration both at central and local government level. Educating officials is important because from their awareness and knowledge depends whether and how the concept of sustainable development will be implemented. It is therefore crucial to development the proper attitudes of government officials, including a comprehensive education for sustainable development, which affects the level of environmental awareness.

The purpose of this study is an attempt to answer the question whether among government officials at the local government level, is a need for education for sustainable development, including ecological knowledge? In order to answer this question a survey among employees of local governments offices in selected local governments of West Pomerania Voivodeship was conducted. The survey was about the "Preferences in the acquisition of ecological knowledge". This allowed to assess their interest in that issue.

Translated by Anna Katola